

Original Makale / Original Article

Erken Çocukluk Dönemine Yönelik Resimli Öykü Kitaplarındaki Duygu İfadelerinin İncelenmesi

Analyzing the Expressions of Emotion in Picture Story Books for Early Childhood

Fatma GÜNGÖREN GÖKASLAN^{ORCID}, Aysel KÖKSAL AKYOL^{ORCID}

Çocuk Gelişimi Bölümü, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye
Department of Child Development, Ankara University, Institute of Health Sciences, Ankara, Türkiye

MAKALE BİLGİSİ

Makale Hakkında

Geliş tarihi: 1 Kasım 2024

Revizyon tarihi: 14 Nisan 2025

Kabul tarihi: 18 Nisan 2025

Anahtar kelimeler:

Duygular, Öykü, Resimli Kitap.

ARTICLE INFO

Article history

Received: 1 November 2024

Revised: 14 April 2025

Accepted: 18 April 2025

Key words:

Emotions, Story, Picture Book.

ÖZ

Araştırma, erken çocukluk dönemine yönelik resimli öykü kitaplarındaki duygu ifadelerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada, 2012-2020 yılları arasında yayımlanan erken çocukluk dönemine yönelik 91 resimli öykü kitabı örnekleme oluşturmaktadır. Bu araştırmanın verileri araştırmacı tarafından ilgili literatür taranarak ve beş uzman görüşü alınarak geliştirilen Resimli Öykü Kitapları İçerik Analiz Formu oluşturularak toplanmıştır. Veriler frekans dağılım çizelgeleri şeklinde sunulmuştur. Araştırma sonucunda, incelenen resimli öykü kitaplarının on farklı duyguyu içerdiği ve duygu ifadelerinin hem resimde hem metinde olduğu; duygu ifadelerine en fazla ev ortamı ve dış ortamda, en az ise okul ortamında yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Resimli öykü kitaplarının çoğunda olumsuz duygular ile baş etme stratejilerine yer verildiği, karakterlerin duygusal ve fiziksel özelliklerine yer verme oranının düşük olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, çocukların gelişim düzeyine uygun duygu tanımlama ifadelerinin ve başkasının duygusunu anlamaya yönelik ifadelerin yok denecek kadar az, kendi duygularını ifade etmenin ise çoğunlukta olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ABSTRACT

The study was conducted to examine the expressions of emotion in picture storybooks for early childhood. In the study, 91 picture storybooks for the early childhood group published between 2012 and 2020 constitute the sample. The data of this study were collected by creating the Picture Storybooks Content Analysis Form, which was developed by the researcher by reviewing the relevant literature and taking five expert opinions. The data were presented in the form of frequency distribution charts. As a result of the research, it was concluded that the picture storybooks analyzed included ten different emotions and that expressions of emotion were found both in the picture and in the text, and that expressions of emotion were mostly used in the home environment and outdoor environment, and least in the school environment. It was determined that most of the children's picture books included

*Sorumlu yazar / Corresponding author

*E-mail address: fatmagungoren456@gmail.com

Published by Yıldız Technical University, İstanbul, Türkiye

This is an open access article under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

strategies for coping with negative emotions, and the rate of including the emotional and physical characteristics of the characters was low. In addition, it was concluded that expressions of defining emotions appropriate to the developmental level of children and expressions to understand the emotions of others were almost non-existent, while expressing one's own emotions was the majority.

Cite this article as: Güngören Gökaslan, F., & Köksal Akyol, A. (2025). Analyzing the Expressions of Emotion in Picture Story Books for Early Childhood. *Yıldız Journal of Educational Research*, 10(2), 55–67.

GİRİŞ

Yaşamın erken yılları gelişimsel süreçte kritik bir öneme sahiptir (Santrock, 2011). Çocuklar erken yaşlarda yaparak yaşayarak öğrenirler ve içinde bulundukları uyarıcı çevre çocukların yeni deneyimler aracılığıyla bilgi edinmesini sağlar (Hourcade, 2003). Bu bağlamda resimli öykü kitaplarının, çocukların bilişsel, dil, sosyal duygusal ve motor becerilerini destekleyen, pek çok duyuya eş zamanlı hitap eden değerli bir araç olduğu söylenebilir. Ülker Erdem (2017)'e göre, ilk yıllardan itibaren çocuklar, resimli öykü kitaplarındaki içerik, olaylar ve sonuçları ile özdeşim kurarak kurgunun içine girerler. Bu sayede kitaplarda kendi hayatından izler bulur, kitaptan öğrendiği yeni bilgi ve deneyimleri hayatına katar.

Erken çocukluk döneminde çocuklar resimli öykü kitaplarında kendi yaşam deneyimlerine benzer durumlarla karşılaşır. Kitaplardaki karakterler ile özdeşim kurarak kitaba dahil olurlar ve kahramanın deneyimleri aracılığıyla yaşama ilişkin bilgi edinirler. Özellikle üç yaş civarında isimlendirilmeye başlanan basit duyguları, kitaplar aracılığıyla hem görsel hem sözel olarak öğrenirler. Bu dönemde çocuklar duyguları anlamlandırır, duygulara neden olan durumlar ve sonuçları arasında ilişki kurar. Resimli öykü kitaplarında yer alan karakterlerin yaşadıkları duyguları ve olumsuz duygularla baş etme yollarını resimler aracılığıyla öğrenirler. Kitapta gördüğü karakterin duygusu ile birlikte resimlere bakar ve duygu ile yüz ifadelerini eşleştirir. Bu sayede çocuklar, hangi durumda hangi duygu ifadesini görebileceğini ve kendi duygusunu nasıl ifade edeceğini de öğrenebilir (Abacı, 2005; Ewans, 2013). Harper (2016)'a göre, duygu ifadelerinin anlaşılması çocuk gelişimi açısından çok önemlidir. Fakat, duygular soyut ifadeler olduğu için çocuklar tarafından anlaşılması ve aktarılması zor olabilir. Çocukların duyguları tanınması ve anlamlandırabilmesi için pek çok destekleyici deneyim ile birlikte yetişkin desteği ya da duyguları somutlaştırabilecek etkili araçlara ihtiyaç duyabilirler. Hansen ve Zambo (2007)'ya göre, resimli öykü kitapları, yetişkinler tarafından çocukların gelişimini ve olumsuz duygu ve deneyimlerle baş etme becerilerini desteklemek için kullanılmalıdır.

Resimli öykü kitaplarının içerik ve anlam bakımından çocuğun genel gelişimine sağladığı katkının yanı sıra kişilik

gelişimine (Kandır, 2001) paralel olarak estetik algısını da desteklemektedir. Resimlemeler okul öncesi dönem çocukları için dili temsil ettiği için, çocukların dil gelişimine ciddi katkı sağladığı bilinmektedir. Resimli öykü kitaplarında resimler somutlaştırma aracı olarak çok işlevseldir. Sözcükleri sembollere dönüştürerek içeriği somutlaştırmaya yardımcı olurlar. Bununla beraber karakterin duygu durumu ve kişilik özelliklerini de aktarırlar (Bassa, 2013). Bu yönü ile resimli öykü kitapları duyguları tanıma, uygun ifade etme ve olumsuz duygular ile baş etme becerilerinin öğretimi ve örneklendirmesi için etkili bir araç olarak kullanılabilir (Alper, 2012; Mardi, 2006). Çocuklar günlük hayatta pek çok olumsuz deneyim ve duygu yaşayabilirler. Bu bağlamda resimli öykü kitapları, yapıcı bir rol üstlenerek çocuklara, olumsuz deneyimlerle baş etme konusunda rehberlik eder (Ewans, 2013). Çocukların karşılaşması muhtemel olan zorlayıcı konular ve çatışmaların işlendiği resimli öykü kitaplarının son yıllarda giderek arttığı görülmüştür. Resimli öykü kitaplarının içerdiği özel konular açısından çeşitlilik göstermesi çocukları gerçek hayata hazırlamakla birlikte toplumsallaşma sürecini olumlu yönde destekler (Günyüz, 2009; Ural, 2013).

Uluslararası literatürde resimli öykü kitaplarına yönelik araştırmalara yer verilmiştir. Garner ve Parker (2018) tarafından yapılan araştırmada, erken çocukluk dönemine yönelik resimli öykü kitaplarını duyguların sosyalleşmesi için bir forum olarak değerlendirmiştir. Erken dönemde çocuklarla resimli öykü kitaplarının kullanılması duygu dilinin gelişmesi ve sınıflarda duygu dilinin kullanılması açısından önemli olduğu vurgulanmıştır. Bununla birlikte, resimli öykü kitaplarının her yaştan birey için duyguya ilgili bilgiye ulaşım aracı olarak önemli olduğuna dikkat çekmiştir. Resimli öykü kitaplarında yer alan duygu ifadelerinin incelenmesine yönelik yapılan araştırmalar incelendiğinde temaların ortaklaştığı görülmüştür. Farklı ülke, kültür ve etnik gruplarda resimli öykü kitaplarındaki duygu ifadelerinin incelenmesi ve karşılaştırılması (Ding ve ark., 2021; Farkas ve ark., 2020; Grady ve ark., 2019; Tsai ve ark., 2007) ile paylaşımlı kitap okuma (Bergman ve ark., 2020; Schapira ve Aram, 2019) ve öykü tabanlı duygusal anlamayı destekleme müdahalesi (Michaud ve ark., 2021) konularında çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Türkiye'de resimli öykü kitapları üzerine yapılan araştır-

malar geçmiş yıllara dayanır (Başaran ve ark., 2021; Biçer ve ark., 2021; Dilidüzgün, 2000; Gönen, 1993; Güleç ve Gönen, 1997; Uzmen, 1994). Yapılan araştırmalar ışığında, son yirmi yılda, resimli öykü kitaplarının fiziksel özellikleri, içerik ve konu açısından derinlemesine incelendiği görülmüştür. Düzyol Türk ve arkadaşları (2023) tarafından yapılan araştırmada 4-6 yaş 200 resimli öykü kitabını içerik ve resimleme açısından incelemiştir. İncelenen kitapların hiçbiri yetersiz bulunmamıştır. Benzer şekilde, yapılan araştırmalarda resimli öykü kitapları fiziksel özellikleri, içerik ve resimleme açısından incelenmiş ve kitapların alanyazında kabul gören özelliklerin çoğunu taşıdığı belirtilmiştir (Gönen ve ark., 2014; Gönen ve ark., 2016). Bununla birlikte, Yeşiltepe ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan okul öncesi dönem resimli öykü kitaplarının resimsel özellikleri bakımından incelendiği karma yöntem araştırmasında, kitapların %50'sinin okul öncesi dönem çocuklarının gelişimine uygun olduğu saptanmıştır. Resimli öykü kitapları ile fiziksel ve içerik özelliklerinin yanı sıra, farklı konular ve özel temalar üzerine araştırmalar yapıldığı görülmüştür. Çocuk kitaplarında sosyal problem çözme becerileri (Atış Akyol ve Sunduvaç, 2023), prososyal davranışların kitaplar ile desteklenmesi (Uzmen ve Mağden, 2002), çocuk kitaplarının olumsuz öğeler açısından incelenmesi (Başaran ve ark., 2021), kitaplarda cinsel gelişim ve üreme (Hassamancıoğlu ve Ceylan, 2023), resimli öykü kitaplarının bilimsel süreç becerilerine göre incelenmesi (Biçer ve ark., 2021), uyku ile ilgili resimli öykü kitaplarının incelenmesi (Beşir ve Ceylan, 2022) gibi pek çok konuda resimli öykü kitapları üzerine araştırmalar yapılmıştır. Dilidüzgün (2000) yaptığı araştırmada kitaplarda çocuklara özgü duygu ve düşüncelere yer verilmediğini belirtmiştir. Bir başka araştırmada, incelenen resimli öykü kitaplarının %9,2'sinde duygulara yer verildiği ifade edilmiştir (Gönen ve ark., 2013). Duygular ve duygu ifadelerine yer verme durumuna göre yapılan araştırmalar incelendiğinde 2000 yılının bir milat olduğu söylenebilir. Okul öncesi döneme yönelik duygular gibi soyut konuları somutlaştıran kitapların dilimize kazandırılmasıyla, son yıllarda yapılan araştırmalarda, resimli öykü kitaplarında duygu ifadelerinin incelenmeye başladığı görülmüştür. Resimli öykü kitaplarında duygu ifadelerine yönelik yapılan araştırmalarda, korku ve şiddet öğelerini (Dağlıoğlu ve Çamlıbel Çakmak, 2009; Öztürk ve Gönen, 2016), öfke ve üzüntü duygularını inceleyen (Ceylan ve Kılınç, 2021), korku ve kaygı figürlerinin resimleme ve içerik açısından inceleyen (Gönen ve ark., 2017) araştırmalar olduğu görülmüştür. Resimli öykü kitaplarında yer alan olumsuz duygular ve karakterlerin kullandığı baş etme stratejilerinin incelendiği araştırmada, çocuk kitaplarında en sık yer verilen olumsuz duygunun, üzüntü, korku ve öfke olduğu belirtilmiştir. Kitaplarda yer alan karakterlerin olumsuz duygular ile başa çıkmada işlevsel stratejileri kullandıkları ve en çok akran ve yetişkin desteğine başvurdıkları ifade

edilmiştir (Ülker Erdem ve ark., 2017). Yapılan araştırmalarda genellikle olumsuz duygulara odaklanan araştırmalara ulaşılmıştır. Resimli öykü kitaplarında yer alan tüm duygu ifadelerini kapsayan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle, bu araştırmada erken çocukluk dönemine yönelik resimli öykü kitaplarındaki duygu ifadelerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, “tarama” niteliğinde betimsel bir çalışmadır. Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2019)'e göre, “*Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama (survey) araştırması denir. Tarama araştırmalarının amacı genellikle araştırma konusu ile ilgili mevcut durumun fotoğrafını çekerek bir betimleme yapmaktır.*” Erken çocukluk dönemine yönelik resimli öykü kitaplarındaki duygu ifadelerinin incelenmesi amaçlanan bu araştırmada tarama yöntemi ile resimli öykü kitaplarındaki duygu ifadeleri dağılım ve nitelik açısından incelenmiştir. Araştırma, araştırmacının Ankara ilindeki kitabevlerinde ulaşabildiği kitaplar ile sınırlıdır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, ülkemizde yayınlanmış olan erken çocukluk dönemine yönelik resimli öykü kitapları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise amaçlı örnekleme yöntemi kullanarak belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme Patton (2002)'a göre, “*Araştırılacak durumlar (örneğin insanlar, örgütler, toplumlar, kültürler, olaylar, kritik durumlar... vb.) ilgilenilen fenomeni etkili bir şekilde temsil ettiği için seçilmiştir; bir örneklemden evrene empirik bir genelleme yapmak amacıyla değil, fenomeni derinlemesine anlamaya yönelik oluşturulmuştur.*”

Araştırmanın örneklemini, internet üzerinden herkes tarafından kolaylıkla ulaşılabilen kitapevi siteleri ve Ankara'da bulunan kolay ulaşılabilen kitabevleri üzerinden ulaşılan resimli öykü kitapları oluşturmuştur. Toplamda 24 yayınevinden taranan kitap sayısı 1791'dir. Bu 1791 kitap arasından kitaplar seçilirken; öykü kitabı olması, kolay ulaşılabilir, aktif baskısı ve satışı olan kitaplar olması ve erken çocukluk dönemine hitap eden kitaplar olması kriterleri baz alınmıştır. Baskısına ulaşamayan, yaş aralığı uygun olmayan ve içeriğinde bir öykü barındırmayan kitaplar örnekleme dahil edilmemiştir. Yapılan tüm incelemeler sonucunda ulaşılan kitaplar, 2012-2020 yılları arasında yayımlanan erken çocukluk dönemine yönelik hazırlanmış 91 resimli öykü kitabı örneklemini oluşturmuştur. Ulaşılan kitapların basım yılı 2012-2020 arasında olduğu için basım yılı aralığı 2012-2020 olarak belirtilmiştir. Bu 91 resimli öykü kitabına ilişkin temel özelliklere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Kitapların Temel Özelliklerine İlişkin Dağılımı

	N	%
Yayınevi		
Altın Kitapları	3	3.29
YKY	18	19.78
Pearson	8	8.80
İş Bankası Kültür Yayınları	10	10.98
Uçan Balık	3	3.29
Redhouse Kidz	5	5.49
Abm Yayınları	2	2.20
Günışığı	2	2.20
Taze Kitap	2	2.20
Tubitak	8	8.80
Mikado Çocuk	2	2.20
Nesin Yayınları	3	3.29
Elma Çocuk	7	7.69
Can Çocuk	2	2.20
Aylak Kitap	2	2.20
Okuyan Koala	3	3.29
Diğer	11	12.10
Toplam	91	100
Çeviri/Türkçe olma durumu		
Türkçe	12	13.18
Çeviri	79	86.82
Toplam	91	100
Kitapların yayın yılı		
2012-2016	8	8.79
2017-2020	83	91.21
Toplam	91	100
Hitap ettiği yaş aralığı		
3+	61	67.02
4+	8	8.80
5+	9	9.88
6+	2	2.20
3-5	2	2.20
3-6	8	8.80
4-6	1	1.10
Toplam	91	10

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından ilgili literatür taranarak geliştirilen ve çocuk gelişimi ve eğitimi uzmanı olup çocuk edebiyatı alanında araştırmalar yapan beş kişiden uzman görüşü alınarak düzeltmeler yapılan Resimli Öykü Kitapları İçerik Analiz Formu oluşturularak toplanmıştır. Resimli Öykü Kitapları İçerik Analiz Formu iki temel bölümden oluşmaktadır. Kitapların temel özellikleri ilk bölümde sorgulanmıştır. İkinci bölümde, resimli

öykü kitaplarında yer alan duygular ve bu duyguları incelemeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda formun ikinci bölümünde düzeltmeler yapılmıştır. Aşağıda Resimli Öykü Kitapları İçerik Analiz Formunda yer alan sorulardan örneklere yer verilmiştir.

1. Kitap adının duygu yansıtma durumu?
Yansıtıyor ()
Yansıtıyor ()
2. Kitapta hangi duygu ya da duygulara yer verilmiştir?
3. Kitapta duyguya nerede yer verilmiştir?
Resimde ()
Metinde ()
Hem resimde hem metinde ()
4. Kitapta duygu hangi biçim aracılığıyla yansıtılmıştır?
İnsan ()
Hayvan () (Hangi hayvan ya da hayvanlar.....)
Bitki () (Hangi bitki ya da bitkiler.....)
Nesne () (Hangi nesne ya da nesneler.....)
Diğer ()
5. Kitapta kaç kahramanın duygusuna yer verilmiştir?
a. Kahramanlar kimlerdir?
b. Hangi kahramanda hangi duygu ya da duygulara yer verilmiştir?

Verilerin Analizi

Bu araştırmanın verileri döküman analizine bağlı olarak yazılı kaynaklardan elde edilmiştir. Bu nedenle, Resimli Öykü Kitapları İçerik Analiz Formu yoluyla yazılı kaynaklardan toplanan nicel verilerin içerik analizi yapılmıştır. Bu bağlamda, verilerin analizi dört aşamada gerçekleştirilmiştir. (1) Uygun dokümanları bulma, (2) dokümanların orijinalliğini kontrol etme, (3) bir sistematik oluşturma ve (4) veri analizi yapma (içerik analizi yapma) (Meriam, 2009). Araştırmanın kavramsal içeriğine göre, verilerin analizi için bir çerçeve niteliğinde olan Resimli Öykü Kitapları İçerik Analiz Formu'ndaki sorular doğrultusunda resimli öykü kitapları incelenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen 91 resimli öykü kitabını formda yer alan ölçütlere göre incelenmiştir. Veriler frekans dağılım çizelgeleri şeklinde raporlanarak araştırmacılar tarafından yorumlanmıştır. Araştırmanın güvenilirliği için tüm resimli çocuk kitapları iki araştırmacı tarafından birbirinden bağımsız olarak incelenmiş ve Miles ve Huberman'ın (1994) formülü (Güvenirlik = görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı) kullanılarak %91 oranında bir güvenilirlik sağlanmıştır. İçerik analizinde, uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %90 ve üzeri oran ile yeterli bir güvenilirlik sağlanmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamında incelenen resimli öykü kitaplarının temel özellikler dağılımına bakıldığında, yayınevi dağılımının büyük çoğunluğu Yapı Kredi Yayınları %19.78 olduğu görülmüştür. İkinci sırada İş Bankası Yayınları %10.98 yer almıştır. Pearson %8.80, Tubitak %8.80 ve Elma

Çocuk %7.69 oranı ile çok sayıda kitabın çalışmaya dahil edildiği diğer yayınevleridir. Kitapların Türkçe ya da çeviri olma durumları incelendiğinde, büyük çoğunluğun çeviri %86.82 olduğu, Türkçe kitapların %13.18 daha az olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamındaki kitapların 2019 yılında %31.87 oranında en fazla sayıda basıldığı saptanmıştır. Kitapların hitap ettiği yaş aralığına göre dağılımları incelendiğinde, 3 yaş ve üzeri %67.02 oranda en fazla kitap sayısına aittir. İkinci sırada 5 yaş ve üzeri %9.88 oranında resimli öykü kitapları yer almıştır.

İncelenen resimli öykü kitaplarından elde edilen bulgular resimli öykü kitaplarında yer alan duygu ifadelerine ilişkin bulgular ve resimli öykü kitaplarında yer alan karakterlere ilişkin bulgular olmak üzere iki ana başlık altında incelenmiştir.

Resimli Öykü Kitaplarında Yer Alan Duygu İfadelerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde resimli öykü kitaplarında yer alan duygu ifadelerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Kitabın adında duygu yansıtma durumuna göre tablo incelendiğinde çoğunlukla % 83.51 oranında kitabın adında duygu ifadesine yer verilmediği görülmüştür. Kitapların % 16.49 oranında adında duygu ifadesine yer verildiği görülmüştür. Kitabın adında duygu ifadesine yer verme durumuna örnek olarak: Korkak Kuş Sema, Öfkeli Örümcek Rıza, Mutsuz Kedi Dila, Arkadaşım Korku, Üzüntü Kapını Çaldığında, Berke Bu Ne Öfke? ve Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan? örnek verilebilir.

Kitapta yer verilen duygu/duyguların dağılımını incelendiğinde %52.42 oranında üzüntü en sık rastlanan duygu ifadesi olmuştur. Üzüntüyü takiben mutluluk % 38.83, sevinç % 34.95 en sık rastlanan duygu ifadeleri olmuştur. Mutluluk ve sevinç ifadeleri kitabın içeriğinde ifade edildiği şekilde kodlandığı için ayrı kategorilere ayrılmıştır. Genel dağılıma bakıldığında olumlu ve olumsuz duyguların yakın oranlara sahip olduğu ve okul öncesi döneme yönelik kitaplarda her kitapta birden fazla duyguya yer verildiği söylenebilir. Bununla birlikte kitapların %11.65 oranında herhangi bir duygu ifadesine yer verilmediği görülmüştür. Bulguların devamında duygulara ilişkin yapılan incelemelerde, duygu ifadesine yer verilmeyen kitaplar çıkarılarak 91 kitap üzerinden oranlar verilmiştir.

Kitaplarda yer verilen duygu ifadeleri incelendiğinde, genel anlamda olay örgüsü ve duruma uygun duygulara yer verildiği, bu duygularında resimde, metinde ya da hem resimde hem metinde olduğu görülmüştür. Duygu ifadelerinin yer verildiği durumlara ilişkin örnekler aşağıda belirtilmiştir. K2 kodlu resimli öykü kitabında uyuyamayan bir Yediuyur'un yaşadıkları anlatılmıştır. "Yedi aaaay boyunca uyumam mı gerekiyor?" ifadesinde şaşırma, "Uyuyamayan bir yediuyur gerçek bir yediuyur değildir!" ifadesini duyduğunda yediuyur üzümüş ve endişelenmiştir. Yedi ay boyunca herkes uyurken yapacağı güzel şeyleri düşünürken mutlu olduğu ifade edilmiştir.

Olumsuz duygulara yönelik ifadelerin bulunduğu K77 kodlu kitapta "...bunun üzerine Berke öfkelenildi. İtfaiye arabasına bir tekme attı. Tekme, öfkeye iyi gelirdi." ifadesi öfkeli yüz ifadesiyle resmedildiği görülmüştür. Benzer şekilde K4 kodlu kitapta kahraman, bir sürü gerekçeyi yerine getirdiği halde partiye giremediğinde "Bunlar şimdiye kadar duyduğum en saçma kurallar!" diyerek bağırıştır. Bu ifadede de cümleye ilişkin duygu öfkeli yüz ifadesi ile resmedilmiştir. K27 kodlu kitapta müzede gezerken kahramanın karşılaştığı her sanat eserinin yansıttığı duygu belirtilmiştir. Sevinç, korku, üzüntü ve şaşırma duygu ifadeleri hem resimde yüz ifadeleri ile hem metinde duygu ifadesine yer verilerek belirtilmiştir. Toplamda görüldüğü üzere kitapların birçoğunda birden fazla duygu ifadesi yansıttığı söylenebilir. K21 kodlu kitapta olduğu gibi bazı kitaplarda duygulara bir arada yer verilmiştir. Örneğin; "Aman Allahım! Beni ısırmaya geliyor galiba! Nereye saklansam acaba?" Korkak kuş Sema odaya giren her hayvan için kendisine zarar vereceklerini sanıp kaygılanıyor ve korkarak heykel taklidi yapıyor. Burada hem korku hem kaygının aynı durum için ifade edildiği görülmüştür.

Tablo 2 incelendiğinde resimli öykü kitaplarında duygu ifadelerine; %13.20 oranında resimde, %6.59 oranında metinde ve %80.21 oranında hem resimde hem metinde yer verildiği görülmüştür. Kitaplarda duygu ifadelerinin yansıtıldığı form incelendiğinde birinci sırada %48.90 oranında insan biçiminde yansıtıldığı görülmüştür. İkinci sırada %42.40 oranında hayvan biçiminde yansıtıldığı görülmüştür. Bitki, nesne ve diğer biçimlerde oranını çok düşük olduğu söylenebilir. Resimli öykü kitaplarında büyük oranda %58.20 bir kahramanın duygusuna yer verildiği görülmüştür. Bir kahramanın duygusuna yer verilen kitaplarda belirtilen kahraman ana karakterdir. Bununla birlikte iki kahramanın duygusuna yer verilen kitap oranı % 18.70'dir.

Tablo 2'de görüldüğü gibi, büyük oranda %83.52 duygu ifadelerine ilişkin tanımlama yapılmadığı görülmüştür. Duygu ifadelerinin tanımlandığı kitaplar %16.48 oranında çok daha az sayıda olduğu görülmüştür. Duygulara ilişkin tanımlama yapılan kitaplardan K25 kodlu kitapta "...bu anların hepsinde bir kar tanesi gibi hafif hissederdi. Kalbi ve bütün bedeni büyük bir keyifle dolardı. Noa bu hissi bütün bedeninde uçan kelekler gibi hissederdi ve bu hissin rengi sarıydı." cümlesinde mutluluğun onun için ne ifade ettiğini ve nasıl hissettiğini tanımlamıştır. Benzer şekilde K103 kodlu kitap incelendiğinde "Mutluluk büyük turuncu bir portakal, annemin çanak çömleği, babamın helikopteri, havuçlu kek, japon balığı, kayısı reçeli ve sonbaharda sararan ağaçlar, turuncu bir basketbol topu, Rose'un hamsteri ama mutluluk en çok da bir tilki!" şeklinde tanımlanmıştır.

Duyguların ifade edildiği ortam ise çoğunlukla dış ortam %37.86 oranında ilk sırada yer aldığı görülmüştür. İkinci sırada %30.09 oranında ev ortamında duygu ifadelerine yer verilmiştir. Bu bağlamda duygu ifadelerinin olumlu ya da olumsuz duyguların ifade edildiği ortam açı-

Tablo 2. Kitapların Duygu İfadelerine İlişkin Dağılımı

	N	%
Kitap adının duygu yansıtma durumu		
Yansıtıyor	15	16.49
Yansıtıyor	76	83.51
Toplam	91	100
Yer verilen duygu/duygular		
Sevgi	17	16.50
Sevinç	36	34.95
Korku	24	23.30
Mutluluk	40	38.83
Öfke	30	29.12
Üzüntü	54	52.42
Endişe	20	19.41
Şaşırma	27	26.21
Kızgınlık	18	17.47
Heyecan	3	2.91
Yer Verilmemiş	12	11.65
Toplam	269*	100
Duygunun verildiği yer		
Resim	12	13.20
Metin	6	6.59
Hem resim hem metin	73	80.21
Toplam	91	100
Duygunun yansıtıldığı form		
İnsan	45	48.90
Hayvan	39	42.40
Bitki	2	2.20
Nesne	2	2.20
İnsan ve hayvan	3	3.30
Diğer	1	1.10
Toplam	92*	100
Duygusuna yer verilen kahraman sayısı		
Bir	53	58.20
İki	17	18.70
Üç	7	7.70
Dört	7	7.70
Beş	3	3.30
Altı ve üzeri	4	4.40
Toplam	91	100
Duygulara yönelik tanımlama kullanma durumu		
Tanımlanmış	15	16.48
Tanımlanmamış	76	83.52
Toplam	91	100
Duyguların ifade edildiği ortam		
Okul	10	9.70
Dış ortam	39	37.86
Ev	31	30.09
Diğer	29	28.15
Yer verilmemiş	15	14.56
Toplam	124*	100

Tablo 2. Kitapların Duygu İfadelerine İlişkin Dağılımı (Cont.)

	N	%
Duyguların kimin/kimlerin yanında ifade edildiği durumu		
Ailesinin yanında	19	15.40
Arkadaşının yanında	49	45.80
Öğretmenin yanında	3	1.20
Tek başına	35	31.40
Diğer	9	6.80
Toplam	91	100
Olumsuz duygulara yönelik baş etme stratejisine yer verme durumu		
Yer verilmiştir	65	71.42
Yer verilmemiştir	26	28.58
Toplam	91	100

*Birden fazla duygu, duygunun yansıtıldığı form ve duyguların ifade edildiği ortama yer verilmiştir.

sından farklılık göstermediği görülmüştür. Kahramanın duygularını %45.80 oranında arkadaşının yanında ifade ettiği dikkat çekmiştir. Bunu takiben %31.40 oranında tek başına iken duygularını ifade ettiği görülmüştür. Ailesinin ve öğretmenin yanında duyguyu ifade etme oranının düşük olduğu saptanmıştır. Olumsuz duygulara yönelik baş etme stratejilerine yer verme durumuna göre %71.42 oranında olumsuz duygulara yönelik baş etme stratejisine yer verildiği görülmüştür. Resimli öykü kitaplarının %28.58 oranında olumsuz duygulara yönelik baş etme stratejisine yer verilmediği görülmüştür.

Resimli Öykü Kitaplarında Yer Alan Karakterlere İlişkin Bulgular

Bu bölümde resimli öykü kitaplarında yer alan karakterlere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Karakter/karakterlerin yer verilen özellikleri incelendiğinde büyük oranda %63.10 duygusal ya da fiziksel özelliklerinin belirtilmediği dikkat çekmektedir. Takiben, sadece fiziksel özelliklere %19.40 oranında yer verildiği görülmüştür. Duygusal özelliklere yer verilme oranı %6.80 olmak üzere çok düşük olduğu görülmüştür. Buna göre duygu ifadelerine genel olarak bir durum/olay/çatışma sonucunda yer verildiği söylenebilir.

Tablo 3 incelendiğinde olumsuz duygu ile başlayıp olumlu biten %52.45 ve olumlu duygular ile başlayan öyküde olumsuz duygulara yer veren ve olumlu duygular ile biten %34.27 oranında çoğunluğa sahip olduğu görülmüştür. Bu iki kategoride olumsuz duygulara yönelik baş etme stratejilerine yer verildiği saptanmıştır. Olumlu duygular ile başlayıp olumsuz duygular ile biten kitap olmadığı görülmüştür. Karakter/karakterlerin ifade ettiği duygular incelendiğinde %92.30 oranında kendi duygusunu açıklamaya yönelik ifadeler kullanıldığı görülmüştür. Bununla birlikte başkalarının duygularını anlamaya yönelik ifadelerle %3.29 oranında yer verilmesi dikkat çekici bulunmuştur.

Tablo 3. Kitaplarda yer verilen karakterin özelliklerine ilişkin dağılım

	N	%
Karakterlerin yer verilen özellikleri		
Fiziksel	20	19.40
Duygusal	7	6.80
Fiziksel ve Duygusal	11	10.70
İfade Edilmemiş	53	63.10
Toplam	91	100
Karakter duygularının öyküdeki değişim durumu		
Olumlu başlar - olumlu biter	5	4.90
Olumsuz başlar - olumsuz biter	6	5.90
Olumsuz başlar - olumlu biter	53	52.45
Olumlu başlar - arada olumsuz duygulara yer verilir - olumlu biter	35	34.27
Duygu ifadesinde değişiklik yok	2	1.94
Toplam	91	100
Karakterlerin duygu ifade etme amacı		
Kendi duygularını açıklamaya yönelik	84	92.30
Başkalarının duygularını anlamaya yönelik	3	3.29
Hem kendi duygularını açıklamaya hem başkalarının duygularını anlamaya yönelik	4	4.41
Toplam	91	100
Karakterin yaşadığı duyguya ilişkin olay/durum/ çatışmayı çözümleme durumu		
Bireysel	35	38.46
Akran yardımı alarak	35	38.46
Yetişkin yardımı alarak	12	12.18
Diğer	10	10.90
Toplam	92	100
Karakterin yaşadığı duyguya ilişkin olay/durum/ çatışmayı çözümlemede oynadığı rol		
Ana Karakter		
Aktif	80	77.66
Pasif	29	11.65
Yer verilmemiş	11	10.67
Yan Karakter		
Aktif	44	42.71
Pasif	29	28.15
Yer verilmemiş	30	29.12
Toplam	223	200

Karakter/karakterlerin yaşadığı duyguya ilişkin olay/durum/çatışmayı çözümleme durumuna göre karakter büyük oranda bireysel %38.46 ve akran yardımı alarak %38.46 çözümlediği görülmüştür. Karakterin %12.18 oranında yetişkinden yardım alarak çözdüğü görülmüştür. Ana karakterin %77.66 oranında aktif olduğu görülmüştür. Bununla beraber yan karakterin/yan karakterlerin %42.71 oranında aktif rol oynadığı görülmüştür.

TARTIŞMA

Bu araştırmada resimli öykü kitaplarındaki duygu ifadelerinin incelenmesi amaçlanmıştır. İncelenen 91 resimli öykü kitabında en sık rastlanan duygunun üzüntü %52.42 olduğu ve bunu sırasıyla mutluluk %38.8, sevinç %34.95, öfke %29.12, şaşırma %26.21, korku %23.30, endişe %19.41, kızgınlık %17.47, sevgi %16.50, heyecan %2.91 duygularının izlediği görülmektedir. Ergin (2003)'e göre, duygular ile ilgili okul öncesi dönemde yapılan pek çok araştırmada temel olan beş duygudan bahsedilmiştir. Bunlar; mutluluk, üzüntü, öfke, korku ve şaşkınlık ifadeleridir. Bu beş temel duygu, okul öncesi dönemde öğrenilen duygular olarak ifade edilmiştir. Bu doğrultuda yapılan araştırmada 2012 – 2020 yıllarında yayınlanan kitaplarda mutluluk, üzüntü, korku, şaşırma, kızgınlıktan oluşan temel beş duyguya ek olarak, sevinç, öfke, endişe ve heyecanı içeren diğer duygu ifadelerine de önemli ölçüde yer verildiği söylenebilir.

Duygu ifadelerine yer verilen konular incelendiğinde en fazla dış ortam %37.86 ve ev ortamı %30.09 olduğu görülmüştür. Buna beraber duygu ifadelerine en az yer verilen okul ortamında %9.70 olduğu görülmüştür. Dış ortamda ve ev ortamında yer verilen duygularda olumlu ve olumsuz duyguların oranları birbirine yakın olmakla birlikte, okul ortamında yer verilen duygularda %3.0 oranında olumlu, %6.70 oranında olumsuz duygulara yer verilmiştir. Dockett ve arkadaşları (2006), okula ilişkin duygular ve bu konuda yazılan resimli öykü kitaplarını incelemiştir. Bulgularda okulda yaşanması olası korku ve kaygılara yer verildiği ifade edilmiştir. Karakterin, arkadaş edinememe ve alay konusu olma kaygıları ile birlikte arkadaş edindiğinde mutlu hissettiğine yer verilmiştir. Olumsuz duygular ile ilgili karakterin en sık kullandığı baş etme stratejisi ise akran desteği almak olduğu görülmüştür. Bu araştırmada olumsuz duygularla baş etme konusunda yardım alınan kişiye ilişkin verilere baktığımızda en çok akran/arkadaşa %38.36 oranında yer verildiği görülmüştür. Aynı oranda karakterin zorlandığı duygu durumunun çözümünü %38.46 oranında bireysel üstlendiği görülmüştür. Ülker Erdem ve arkadaşları (2017) tarafından yapılan araştırmada, resimli öykü kitaplarında olumsuz duygular ile baş etme stratejisi olarak en çok akran ya da yetişkin desteği arama olduğunu belirtmiştir. Bu noktada bağlantılı diğer bir bulgu olan, olumsuz duygular ile baş etme stratejilerine yer verildiği dikkat çekmektedir. İncelenen 91 kitaptan %71.42 oranında olumsuz duygulara yönelik baş etme stratejisine yer verildiği görülmüştür. Buna paralel olarak karakter/karakterlerin duygularının öyküdeki değişim durumu incelendiğinde olumsuz duygu ile başlayan ve olumlu duygu ile biten (%52.45), olumlu duygu ile başlayıp içeriğinde olumsuz duyguya yer verip olumlu duygular ile sonlanan kitaplarda (%34.27) olumsuz duygular ile baş etme stratejisine yer verildiği görülmüştür. Okul öncesi dönem çocukları için etkili bir yol gösterici olan ve duygusal rahatlama sağlayan resimli öykü kitaplarında çatışma durumları işlenerek çocukların gelişim ve öğrenmelerine katkı sağlar. Bu dönemde çocuk-

lar yaşadıkları olumsuz duygularda, yetişkin ya da akrandan destek isteme, duygusunu ifade etme, rahatlama/sakinleşme arayışına girme yapıcı stratejiler; ağlama, bağırma, suçlama, ne yapacağını bilememe ve duygusunu saklama gibi davranışlar sergilediği ifade edilmiştir (Chalmers ve ark., 2011). Erken dönemde gelişimsel süreçte çocuklar, bilinmeyen doğaüstü olaylar, kaybetme/ayrılma, karanlık, savaşlar gibi bazı korkuları olabilir. Araştırmalar, çocukların korku ve kaygılarına yönelik kitapların kullanılmasının onları rahatlattığını ortaya koymuştur (Alexander ve Miller, 2001; Rycik, 2006). Dağlıoğlu ve Çelikel Çakmak (2009) da çocukların yapıcı baş etme stratejilerini öğrenmeleri için resimli öykü kitaplarının yol gösterici olacağını ifade etmiştir.

Bu çalışma kapsamında incelenen 91 resimli öykü kitabının %80.21 tanesinde duygulara hem metinde hem de resimde yer verildiği görülmüştür. Yalnızca %6.51 oranında kitapta duyguların metinde ve %13.20 oranında resimde ele alınmış olduğu tespit edilmiştir. Piaget'nin (1929) Bilişsel Gelişim Kuramı'na göre, işlem öncesi dönemde olan okul öncesi çocukların verilen kavram ve duyguları daha rahat anlamaları için bu öğelerin somutlaştırılması gerekir. Resimli öykü kitaplarındaki resimlemeler, durumların, olayların ve karakterlerin duygularının anlaşılabilir olarak hafızada uzun süre kalmasına katkı sağlar. Bununla birlikte, resimli kitapta geçen olay ve duyguların hem metin içinde hem de resimlerde açık ve net bir şekilde verilmesi çocukların bu duyguları daha kolay öğrenmelerini sağlar (Mardi, 2006). Resimli öykü kitaplarında resimler, sözcükleri görselleştirerek konuyu çocuklar için somut hale getirir. Aynı zamanda, kitapta yer alan karakterin ruh hali ve duygularını da somut bir şekilde aktarırlar (Bassa, 2013).

Duygulara ilişkin tanımlama kullanıma durumuna göre incelenen kitaplara bakıldığında 91 kitaptan sadece %16.48 oranında yer verildiği görülmüştür. Tanımlama kullanıma durumu yetişkin düzeyinde bir tanım cümlesini değil; aksine çocuk için daha somut bir ifade ile hissedilen duygunun ne olduğunu tarif eden ifadeler olarak değerlendirilmiştir. Örneğin; "mutluluk bir tilkidir!" ifadesinde Povilas kendisi için mutluluğu ifade eden şeyi tanımlamıştır. Duygu ifadelerinin tanımlandığı kitapların tamamı son dönemde ön plana çıkan bilinçli farkındalık (mindfulness) yönelik kitaplar olduğu görülmüştür. Bilinçli farkındalık içerikli resimli öykü kitaplarına yönelik yapılan çalışmalara ilgili literatürde rastlanmamıştır. Bu kitapların ebeveynler ve eğitimciler tarafından kullanılmasının çocuğun duyguları tanımasına ve anlamlandırmasına ek olarak; duygusal farkındalık ve duygularını ifade etme becerilerini olumlu yönde destekleyeceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, duygusal farkındalığa yönelik içeriklerin artırılması, kullanımının yaygınlaştırılması ve çocuklar üzerindeki etkisini incelemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

İncelenen kitaplardaki karakter/karakterlerin duygusal ve fiziksel özelliklerine yer verilme durumuna göre %63.10 oranında kitapta herhangi bir ifade bulunmadığı, %19.40

oranında fiziksel özelliklere yer verildiği ve sadece %6.80 oranında duygusal özelliklerine yer verildiği görülmüştür. Kitaplarda duygu ifadelerine genel olarak olumlu ya da olumsuz bir durumun sonucu olarak yer verilmiştir. Kahramanın yaşadığı olay ya da durumdan bağımsız duygu durumuna yer verilme oranının çok düşük olduğu dikkat çekici bulunmuştur. Literatür incelendiğinde bu bulguya paralel bir veriye rastlanmamıştır. Yetişkinler gibi çocukların da somut bir sebep sunmadan olumsuz duyguları hissedebilmesinin olağan hale gelmesi konusunda önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Karakter/karakterlerin ifade ettiği duygular %92.30 oranında kendi duygularını açıklamaya ve ifade etmeye yönelik olduğu görülmüştür. Piaget, 3-5 yaş arasında işlem öncesi dönemdeki çocukların; başkalarının bakış açılarının kendininkinden farklı olabileceğini anlayamadıklarını ve diğerlerinin bakış açısından bakamadıklarını öne sürerek algısal, duygusal ve kavramsal olarak benmerkezci oldukları sonucuna varmıştır. Küçük çocukların düşünce sistemlerinin araştırılması zihin kuramı (Theory of Mind) kavramının literatüre girişi ile farklı bir bakış açısı ve yöntem anlayışı kazanmıştır (Wellman, Cross ve Watson, 2001). Günümüz literatüründe ise zihin kuramı terimi çocukların kendileri ve başkalarının zihinleri hakkında kuramlar geliştirdiğini belirtmekten çok daha geniş bir anlamda kullanılmaktadır. Astington ve Baird (2005) zihin kuramını "insanları kanı, arzu, niyet ve duyguları olan zihinsel varlıklar olarak kavrama ve insanların davranış ve etkileşimlerini bu zihinsel durumlara göre açıklayıp yorumlayabilme becerisi" olarak tanımlamaktadırlar. Zihin kuramı becerilerini edinmiş olmak, kişinin, kendisinin ve diğerlerinin istek, niyet, kanı gibi zihinsel durumlarını anlayabilme; zihinsel olarak bunları temsil edebilme ve diğer kişilerin farklı bir zihne sahip olduğunu fark edebilme yetilerine sahip olmasını ifade eder (Schneider, Schumann ve Sodian, 2005). Zihin kuramı yeterliliklerinin gelişmesiyle çocuk, özellikle dört yaşından itibaren başkalarının duygularını anlar ve duyguların nedenleri ve sonuçları arasında bağlantı kurar. Zihin kuramı kazanımlarının 3 yaş öncesinden başladığı, 3-4 yaşlarında kanıları anlamada bir değişme yaşandığı ve okul öncesi dönemin sonrasında da gelişmelerin görüldüğü kabul edilmiştir (Flavel, 2000). Bu bilgiler doğrultusunda incelenen 91 kitabın sadece %3.29 oranında başkalarının duygularını anlamaya yönelik ifadeler içerdiği önemli bir bulgu olarak değerlendirilmiştir. Erken çocukluk döneminde çocukların duygusal ipuçlarını tanımları, duyguların sebeplerini, sonuçlarını ve davranışsal sonuçlarını öğrenmeleri için en uygun zamandır. Baron-Cohen (2016), duygu ifadelerinin ve duyguların anlaşılmasının çocukların gelişiminde çok önemli olduğunu ifade etmiştir. Okul öncesi dönemde başkalarının duygusuna, istek ve niyetlerine yönelik becerileri gelişen çocuklar bu noktada etkili araçlardan olan resimli öykü kitaplarından faydalanabilir. Okul öncesi döneme yönelik resimli öykü kitaplarında duygu ifadelerinin ince-

lendiği bu çalışmada başkalarının duyguları ve bakış açısı noktasında ayrıntılı değerlendirilmemiştir. Yapılacak yeni çalışmalarda bu konu derinlemesine incelenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma kapsamında incelenen resimli öykü kitaplarının on farklı duyguyu içerdiği ve duygu ifadelerine hem resimde hem metinde yer verildiği görülmüştür. Genellikle olumsuz duygulara yönelik kitaplar bulunmaktadır. Çocuklar ile çalışan çocuk gelişimciler, eğitimciler ve diğer profesyonellerin küçük çocuklarla çalışırken hem olumlu hem olumsuz duygulara yer veren kitapları kullanmaları önerilebilir.

Çocuklar ile çalışan profesyoneller, duygu ifadelerine yer verilen resimli öykü kitapları konusunda ailelere rehberlik yapabilirler. Çocukların sosyal ve duygusal gelişimini desteklemek amacıyla çocuklarla çalışırken kullandıkları kitaplarda kahramanın hem kendi duygusuna hem de başkasının duygusuna yer veren ifadeler dikkat çekebilirler. Çocukların kitapta geçen duyguları daha önce yaşayıp yaşamadıkları; mutlu oldukları, üzüldükleri vb. olayların neler olduğu ile ilgili sohbet edebilirler. Çocukların duygusal gelişimi desteklemek amacıyla duygusal farkındalığı içeren bilinçli farkındalık temalı kitapları tercih edebilirler.

Araştırmacılar tarafından çocukların duygusal gelişimlerini desteklemeye yönelik resimli öykü kitaplarının etkisini belirlemeye yönelik deneysel çalışmalar planlanabilir.

Bu çalışmada resimli öykü kitapları duygusal özellikler açısından incelenmiş olup başka çalışmalarda çocuğun motor becerileri, bilişsel becerileri, dil becerileri gibi farklı gelişim özelliklerini belirlemek amaçlanabilir. Aynı zamanda bebeklerin farklı alanlardaki gelişimini desteklemeye yönelik deneysel çalışmalar planlanabilir.

Etik: Araştırma insan üzerine yapılan araştırma kapsamına girmediği için insan üzerine yapılan araştırmalar etik kurul raporu gerektirmemektedir. Araştırma kapsamında okul öncesi döneme yönelik çocuk kitapları incelenmiştir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.

Ethics: Since this research does not fall within the scope of studies conducted on humans, an ethics committee report for human research is not required. Within the scope of the study, children's books aimed at the preschool period were examined.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors declared no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

KAYNAKLAR

- Abacı, S., (2005). Resimli Çocuk Kitapları ve Görsel Algı. *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar* (Yayıma Hazırlayan: Müzeyyen Sevinç) Morpa Kültür Yayınları: İstanbul s.: 268–271.
- Alexander K. J. & Miller, P. J. (2001). Young children's emotional attachment to stories, *Social Development*, 3: 374–398.
- Alper, T. (2012). Resimli kitaplardaki karakterlerin duygu durumlarının incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Atış-Akyol, N., & Sunduvac, H. (2023). Resimli çocuk kitaplarında sosyal problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 12(3): 630-637.
- Baron-Cohen, S. (2016). *Does the autistic child have a "theory of mind"?* *Cognition*, 21:37-46.
- Bassa, Z. (2013). Çocuk Kitaplarında Resimleme. (Ed. Mübeccel Gönen). Çocuk Edebiyatı. Eğiten Kitap: Ankara.
- Başaran, M., Çelik, N., & Aytar, A. G. (2021). Resimli çocuk kitaplarının olumsuz öğeler açısından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(2), 1247-1272.
- Beşir H. & Ceylan Ş. (2022). Erken çocukluk dönemine yönelik uykuyla ilgili resimli çocuk kitaplarının incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 6, 642-667. DOI: 10.24130/eccdjecs.1967202263419.
- Bergman Deitcher, D., Aram, D., Khalaily-Shahadi, M., & Dwairy, M. (2020). Promoting Preschoolers' Mental-Emotional Conceptualization and Social Understanding: A Shared Book-Reading Study. *Early Education and Development*, 32(4), 501–515. <https://doi.org/10.1080/10409289.2020.1772662>
- Biçer, E., Başaran, M., & Aytar, A. G. (2021). Resimli çocuk kitaplarının bilimsel süreç becerilerine göre incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (58), 19-36.
- Billing, A. G. & Moos, R. H. (1981). The role of coping responses and social resources in attenuating the stress of life events. *Journal of Behavioral Medicine*, 4: 157–189.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak K., E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2019). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. "27. Baskı" Ankara: Pegem Akademi.
- Ceylan, Ş., & Kılınç, N. (2021). A review of children's picture books: Feelings of anger and sadness. *Yıldız Journal of Educational Research*, 6(2), 106–121.
- Chalmers, K., Frydenberg, E. & Deans, J. (2011). An exploration into the coping strategies of preschoolers: Implications for Professional practice. *Children Australia*, 36(3): 120–127. DOI 10.1375/jcas.36.3.120.
- Dağlıoğlu, H. E. & Çamlıbel Çakmak, Ö. (2009). Okul öncesi çocuklarına yönelik yayınlanan hikaye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Türk Kü-*

- tüphaneciliği Dergisi*, 23(3): 510-534.
- Dockett, S., Perry, B. & Whitton, D. (2006). Picture storybooks and starting school. *Early Child Development and Care*, 176(8): 835-848.
- Dilidüzgün, S. (2000). Çocuk Kitaplarında Yazınsal Nitelik. Yayına Hazırlayan: Sedat Sever. 1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu: Sorunlar ve Çözüm Yolları. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Dil Eğitim Merkezi Yayını, s.:253-267.
- Ding, R., He, W., & Wang, Q. (2021). A Comparative Analysis of Emotion-Related Cultural Norms in Popular American and Chinese Storybooks. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 52(2), 209-226. <https://doi.org/10.1177/0022022120988900>
- Düzyol Türk, E., Korkmaz, Ö., Ün, Ş. I., Gülüm, Z. & Yıldırım, R. G. (2023). 4-6 yaş resimli öykü kitaplarının içerik ve resimleme özellikleri açısından incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 58, 3121-3137.
- Ewans, J. (2013). Bu Benim: Oyun, Konuşma ve Hikâyeler Yoluyla Gelişen Okuryazarlık ve Benlik Algısı, Ed. Bettina Kümmmerling Meibauer. *Erken Okuryazarlık - 0-3 Yaş arası Çocuk Kitapları*. Koç Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Farkas, C., Gerber, D., Mata, C., & Santelices, M. P. (2020). Are children from different countries exposed to diverse emotions in storybooks? Comparative study between Chile and the United States. *Social Development*, 29(4), 1134-1154.
- Flavell, J. H. (2000). Development of children's knowledge about mental world. *International Journal of Behavioral Development*, 24:15-23.
- Garner, P. W., & Parker, T. S. (2018). Young children's picture-books as a forum for the socialization of emotion. *Journal of Early Childhood Research*, 16(3), 291-304. <https://doi.org/10.1177/1476718X18775760>
- Gönen M. (1993). Anaokulu öğretmenlerinin beş ve altı yaş çocukları için kullandıkları masal ve hikâye kitaplarının niteliklerinin incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 7(2): 83-88.
- Gönen M., Aydos, E. H., Şentürk, Ç., Karaca, G., Kahraman, N. C. & Tuna, P. (2013). Resimli çocuk kitaplarının içerik ve fiziki özelliklerinin incelenmesi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1): 95-108.
- Gönen M., Karakuş H., Uysal H., Kehci A., Ulutaş Z. & Kahve Ö. (2016). Resimli çocuk kitaplarının içerik ve resimleme özelliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 31(4): 724-735 doi: 10.16986/HUJE.2015014224
- Gönen M., Uludağ G., Fındık Tanrıbuyurdu, E. ve Tüfekçi, E. (2014). 0-3 yaş çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının özelliklerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education]*, 29(1), 126-139.
- Gönen, M., Uysal Bayrak, H., Çelik, N. N., Gökdoğan, H. ve Tütüncü, Ö. (2017). Resimli Çocuk Kitaplarındaki Korku ve Kaygı Figürlerinin Resimleme ve İçerik Açısından İncelenmesi, *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 8 : 28. (DCCCLXVII-DCCCLXXXII).
- Grady, J. S., Her, M., Moreno, G., Perez, C., & Yelinek, J. (2019). Emotions in storybooks: A comparison of storybooks that represent ethnic and racial groups in the United States. *Psychology of Popular Media Culture*, 8(3), 207.
- Güleç, H. & Gönen, M. (1997). 1974–1993 yılları arasında Türkçe basılmış olan resimli öykü kitaplarının resimlendirilme ve fiziksel özellikleri yönünden incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 11(1): 42-53.
- Günyüz, M. (2009). Tematik kitaplar. *Sözlü Bildiri*. Frankfurt Kitap Fuarı.
- Hansen, C. ve Zambo D., (2007). Lioving and learning with Wenberly and David: Fostering Emotional Development in Early Childhood Education. *Early Childhood Education Journal*, 34: 273-278.
- Harper, L. J., (2016). Preschool Through Primary Grades: Using Picture Books to Promote Social-Emotional Literacy. *YC Young Children*. 71(3): 80-86.
- Hassamancıoğlu, U., & Ceylan, Ş. (2023). Sexual development: reproduction in children's books. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 56(2), 189-241. <https://doi.org/10.30964/auedbf.953130>.
- Hourcade, J.B., Bederson, B.B., Druin, A., Rose, A., Farber, A. & Takayama, Y. (2003). The international children's digital library: viewing digital books online. *Interacting with computers*, 15(2), 151-167.
- İşitan, S. (2005). Resimli çocuk kitaplarının benlik kavramıyla ilgili konuları içermesi yönünden incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kandır, A. (2001). Çocuk gelişiminde okul öncesi eğitim kurumlarının yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, Erişim adresi: [http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/151/kandir.htm]. Erişim tarihi: 28 Nisan 2020, 151.
- Lake, E. V. (2001). Linking literacy and moral education in the primary classroom, *The Reading Teacher*, 55(2): 125-129.
- Mardi, H. Ö. (2006). Çocuk Ktıkları Resimlemede Karakter Yaratma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Michaud, M., Roy-Charland, A., Richard, J., Nazair, A., & Perron, M. (2021). The Role of Vocabulary Skills in a Storybook-Based Intervention to Stimulate Emotion Comprehension in Preschoolers. *The Journal of Genetic Psychology*, 182(6), 471–487. <https://doi.org/10.1080/00221325.2021.1969884>

- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Öztürk, M. ve Giren, S. (2016). Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklar İçin Hazırlanan Hikâye Kitaplarındaki Korku ve Şiddet Ögelerinin İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(4), 2095-2108.
- Patton, M. Q., (2002). *Qualitative Research and Evaluation*. "3rd Ed.". Sage Publications; p.: 40-41.
- Piaget, J. (1929). The child's conception of the world. London: Redwood Press Limited. Erişim adresi: [<https://archive.org/details/childsconception01piag>]. Erişim tarihi: 04/05/2023.
- Roth, S. & Cohen, L. J. (1986). Approach, avoidance, and coping with stress. *American Psychologist*, 41(7): 813–819.
- Rycik, M. T. (2006). 9/11 to the Iraq war / Using books to help children understand troubled times. *Childhood Education*, 82(3): 145-152.
- Ural, S. (2013). Okul öncesi çocuk kitaplarının tanımı. (Ed. Gönen, M.). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Eğiten Kitap.
- Uzmen, S. (1994). Okul Öncesi Dönem Çocuğunda Korkular. *Okul Öncesi Eğitimcileri İçin El Kitabı*. (Ed. Şule Bilir). İstanbul: Ya-pa Yayınları.
- Uzmen, F. S. (2001). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının prososyal davranışlarının resimli çocuk kitapları ile desteklenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uzmen S. & Mağden D. (2002). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının prososyal davranışlarının resimli çocuk kitapları ile desteklenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15, 193-212.
- Ülker-Erdem, A., Aydos, E. H. & Çoban, A. (2017). Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Olumsuz Duygular ve Karakterlerin Kullandığı Baş Etme Stratejileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (2): 914-931.
- Santrock, J. W. (2011). *Life-Span development* (13th ed.). McGraw-Hill.
- Schapira, R., & Aram, D. (2019). Shared Book Reading at Home and Preschoolers' Socio-emotional Competence. *Early Education and Development*, 31(6), 819–837. <https://doi.org/10.1080/10409289.2019.1692624>
- Schneider, W., Schuman-Hengsteler, R. & Sodian, B. (2005). Introduction and overview. W. Schneider, R. Schuman-Hengsteler, ve B. Sodian, (Ed.), *Young children's cognitive development: Interrelationships among executive functioning, working memory, verbal ability, and theory of mind*. Lawrence Erlbaum Associates, p.:1-8.
- Tsai, J. L., Louie, J. Y., Chen, E. E., & Uchida, Y. (2007). Learning What Feelings to Desire: Socialization of Ideal Affect Through Children's Storybooks. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33(1), 17-30. <https://doi.org/10.1177/0146167206292749>
- Wellman, H. M., Cross, D. & Wayson, J. (2001). Meta-Analysis of theory of mind development: The truth about false belief. *Child Development*, 72: 655-684.
- Yeşiltepe, A, Taşkesen, S. & Gül, Y. (2021). Okul Öncesi Dönem Resimli Çocuk Kitaplarının Resimsel Özellikler Bakımından İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Araştırması. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 14(87): 51-74.

Extended Summary

Analyzing the Expressions of Emotion in Picture Story Books for Early Childhood

INTRODUCTION

During their early childhood years, children encounter situations in illustrated storybooks that mirror their own life experiences. They identify with the characters, becoming part of the story and learning about life through the protagonist's experiences. Through books, both visually and verbally, children learn about simple emotions, which they begin to name around the age of three. During this period, children begin to understand emotions and establish links between situations and their emotional consequences. Through the pictures, they learn about the feelings experienced by the characters in storybooks, as well as how to cope with negative emotions. They match the emotion to the facial expression by looking at the character's emotion and the accompanying picture. Thus, children can learn to recognise different emotions and facial expressions, as well as how to express their own feelings (Abacı, 2005; Evans, 2013). According to Harper (2016), understanding emotional expressions is very important for child development. However, since emotions are abstract expressions, they can be difficult for children to understand and convey. In order for children to recognize and make sense of emotions, they may need adult support or effective tools that can embody emotions, along with many supportive experiences. Research has generally focused on negative emotions. There is no study that covers all emotional expressions in picture storybooks. Therefore, this study aims to examine the expressions of emotion in picture storybooks for early childhood.

METHOD

The research was conducted to examine the expressions of emotion in picture storybooks for early childhood. This research is a descriptive "survey" study. In the study, 91 picture story books for early childhood published between 2012 and 2020 constitute the sample. The data of this study were collected by creating the Picture Storybooks Content Analysis Form, which was developed by the researcher by reviewing the relevant literature and taking five expert opinions. The data of this study were obtained from written sources based on document analysis. Therefore, the quantitative data collected from written sources through the Picture Storybooks Content Analysis Form were content analyzed. In this context, data analysis was carried out in four stages: (1) finding appropriate documents, (2) checking the authenticity of the documents, (3) creating a system-

atic, and (4) analyzing the data (content analysis) (Meriam, 2009). The data were reported in the form of frequency distribution charts and interpreted by the researchers. For the reliability of the study, all illustrated children's books were examined independently by two researchers and a reliability of 91% was achieved using Miles and Huberman's (1994) formula ($\text{Reliability} = \frac{\text{agreement}}{\text{agreement} + \text{disagreement}}$). In the content analysis, the agreement between the expert and researcher evaluations was 90% and above, providing sufficient reliability.

RESULTS

In the 91 picture story books analyzed, the most common emotion was sadness 52.42%, followed by happiness 38.8%, joy 34.95%, anger 29.12%, surprise 26.21%, fear 23.30%, worry 19.41%, anger 17.47%, love 16.50%, excitement 2.91%. When the locations where expressions of emotion were used were analyzed, it was found that the outdoor environment was the most common with 37.86% and the home environment with 30.09%. However, it was observed that the least amount of emotion expressions was 9.70% in the school environment. It was determined that 71.42% of the 91 books analyzed included coping strategies for negative emotions. When the change of the emotions of the characters/characters in the story was analyzed, it was seen that the strategy of coping with negative emotions was included in the books that started with negative emotions and ended with positive emotions (52.45%). It was found that 80.21% of the 91 picture story books analyzed included emotions both in the text and in the picture. According to the inclusion of emotional and physical characteristics of the characters/characters, 63.10% of the books did not include any expression, 19.40% included physical characteristics and only 6.80% included emotional characteristics. It was found that 92.30% of the emotions expressed by the characters/characters were aimed at explaining and expressing their own emotions.

DISCUSSION

In the 91 picture story books analyzed, the most common emotion was sadness 52.42%, followed by happiness 38.8%, joy 34.95%, anger 29.12%, surprise 26.21%, fear 23.30%, worry 19.41%, anger 17.47%, love 16.50%, excitement 2.91%. According to Ergin (2003), five basic emotions have been mentioned in many studies on emotions in the preschool period. These are happiness, sadness, anger, fear

and surprise. The five basic emotions were expressed as the emotions learned in the preschool period. In the study, it can be said that in addition to the five basic emotions, other expressions of emotion including joy, anger, anxiety and excitement were significantly included in the books published between 2012 and 2020.

It was observed that 71.42% of the 91 books analyzed included coping strategies for negative emotions. In parallel with this, when the change in the emotions of the characters/characters in the story was examined, it was seen that coping strategies for negative emotions were included in books that started with negative emotions and ended with positive emotions (52.45%), and in books that started with positive emotions and ended with positive emotions (34.27%). In the early developmental process, children may have fears such as unknown supernatural events, loss/sepa-

ration, darkness. Research has shown that the use of books to address children's fears and anxieties relieves them (Alexander & Miller, 2001; Rycik, 2006).

It was observed that 80.21% of the illustrated storybooks included emotions both in the text and in the picture. It was determined that only 6.51% of the books included emotions in the text and 13.20% in the picture. According to Piaget's (1929) Theory of Cognitive Development, preschool children in the pre-operational period need to concretize these items in order to understand the concepts and emotions more easily. Giving the events and emotions in the picture book clearly in the text and pictures enables children to learn these emotions easily (Mardi, 2006). They also convey the mood and emotions of the character in the book in a concrete way (Bassa, 2013).